

Annandag Jul

TEXT: MATT. 10:32-39

Annandag Jul, Den helige Stefanus dag, är martyrernas dag, uppkallad efter Stefanus, som var den förste martyren – om hans död berättade nyss den från altaret lästa episteln. Julen är ju annars glädjens högtid, och man kan lätt förnimma en viss motsats mellan Juldagen, den ljusa, och Annandagen med dess budskap om lidande och strid. Men om en sådan motsats uppkommer, så beror den i regel på, att julbudskapet gjorts altför sockersött: juldagen bäres för en verklighetstrogen kristen tro förvisso upp av en stark glädje, ty Guds Son är kommen till jorden, men det är en glädje i natten, en glädje under strid: Kristus föddes i ett stall, medan härbärgets gäster sov i välmåga och okunnighet om den heliga födelsen – krubban såg troligen inte ut som på julkorten – och snart svepte på Herodes anstiftan, barnamorden fram över Judéen: Josef och Maria måste hastigt fly med det farliga barnet, vars liv och död och uppståndelse skulle bli vändpunkten i hela mänsklighetens historia. Genom Kristus har det gudomliga livet självt stigit ner på jorden. Och detta gudomliga liv når oss alltfört genom Kristi Ande och Ord i hans kyrka. Vår predikotext idag undervisar oss just om Kyrkans liv på jorden, om den kristna församlingens villkor i dess kamp mot ondskan.

Kyrkan står mitt i världen, liksom Kristus levde mitt i världen. Och världen – det är en dubbeltydig och ogenomtränglig storhet. Vi vet, hur det känns att släppa ut ett litet barn, en ung pojke eller flicka i världen: man bävar vid tanken på alla frestelser och faror, som kan möta den unge, och man hoppas på alla goda makter, som kan skydda och hägna det spröda människolivet. I världen rasar en kamp mellan ont och gott, en strid mellan Gud och djävulen. Vi står alla i den striden, varje dag, i ensamheten, i arbetet och i umgängelsen med andra. Gud är oss nära, så att vi hör hans röst i vårt hjärta, stilla och manande: var sann, tänk inte på dig själv utan på de andra! Men den onda makten är oss alldeles lika nära, ty den finns inne i oss själva och rycker dagligen i oss, driver oss till själviskhet, inger oss otålighet och vrede, viskar till oss om njutningen.

Predikan hölls den 26 december 1943 i Motala kyrka, där Wingren tjänstgjorde som kontraktsadjunkt.

Tvärsigenom alla människors liv böljar en sådan osynlig strid mellan den goda viljan och den onda viljan.

Mitt i denna människovärld har Kristus framlevat sitt liv. Han är den ende i hela historien, i vars inre endast den goda viljan fanns, medan den onda viljan var helt borta. Någon sådan människa kommer aldrig mer att finnas på jorden. I honom bodde Gud kroppsligen. Han blev nerhånad och korsfäst. Men eftersom Gud kroppsligen bodde i honom, så måste den grav, i vilken man lade honom, sprängas sönder av den gudomliga kraften. Kristus är uppstånden och med hela sitt starka liv närvarande i sitt ord och i sina sakrament, dvs. i sin Kyrka på jorden. Där undervisar han sina trogna och räcker dem sin kraft till att uthärda livet på jorden, så länge det varar, och sedan genom döden gå in i himmelens okända värld.

Dessa, som höra Kristus till, de bekänna honom, de måste strida emot det onda på jorden, de få alltid i någon form, smaka korset. Här om handlar texten. Den består av tre stycken. Låt oss något närmare betrakta dessa tre: bekännelsen, striden, och korset i en kristens liv.

För att förstå dessa tre ting är det viktigt att ge akt på vad vår text säger om en kristen människas förhållande till fader, moder, barn och husfolk. Det säges, att Kristus uppväcker strid i huset, söndring. Därvid stå föräldrarna eller de andra släktingarna endast såsom exempel på världen: de anhöriga utgöra lärjungens omedelbara omgivning. Uppräkningen kunde ha fortsatt med arbetskamrater, grannar osv. Runtomkring en kristen lärjunge – i detta, som är hans »värld« – rasar striden mellan ont och gott som vi nyss talade om. Ibland har det goda övertaget, och då råder frid mellan en kristen lärjunge och hans omgivning. Men ibland träder ondskan upp i dagen i vår värld och vill liksom tvinga den kristna människan in på orättfärdighetens, lögnens och hatets vägar.

En ung kristen människa växer t.ex. upp i ett hem, där husfadern och husmodern, eller endera utav dem, fullkomligt samvetslöst utnyttjar svarta börsen vid anskaffandet av allehanda livsförnödenheter. Eller: chefen i ett företag kommer till sin bokförare och ber honom ändra på en siffra eller hålla tyst, om siffror ändras – det behövs en liten radering för att skenet skall kunna bevaras. Biträdet bakom disken i affären får order att lämna en uppgift till kunderna om en vara, hon vet, att det är lögn. Allt detta är ting, som icke behöver ske i en kristens liv men som kan möta en, kan tränga sig på en och vilja suga en med i orättfärdighetens och lögnens värld. Eller: – ett närliggande fall; det finns värre i vår tids historia – staten ålägger lärare att i ungdomen inpränta klara lögnen om ras och blod. Eller för att gå längre tillbaka i tiden – påvliga avlats-

handlare säljer syndernas förlåtelse för pengar på marknader och dra Guds ord i smutsen (därur föddes kyrkostriden under reformationen). Eller: den romerska statsmakten ålägger den kristna församlingen att tillbedja Kejsarens genius (därur framväxte formkyrkans martyrium). I samtliga dessa fall har den enskilda kristna människan eller den kristna församlingen blivit ställd i ett val, och i detta läge blir det klart, vad som menas med bekännelsen, med striden och med korset.

Bekännelsen är att lyda Guds bud och Kristi befallning, dvs. att sätta sig till motvärn och vägra att finna sig i det onda, som vill tvinga sig på en. »Man måste lyda Gud mer än människor.« Här gäller Kristi ord: »Den som älskar fader eller moder mer än mig han är mig icke värdig.« Man kunde också säga: den som älskar det egna landet och folket mer än mig, han är mig icke värdig. Så länge icke »världen« direkt bjuder oss att göra något ont, eller medverka i något ont, så länge må vi leva i frid och sämja med vår värld, ty då är Gud den goda makten, i världen, även om människorna icke är »religiösa«, och utför sitt välsignelsebringande verk däri, i hemmet, på arbetsplatsen, i samhällslivet. Överallt finns det visserligen hållningslösa människor, onda människor, men så länge de är onda för sig själva och icke tvinga andra att vara det, finns det ingen anledning för en kristen människa att dra sig bort från världen. Denna anledning finns blott i det ögonblick, då din omgivning vill driva dig att själv göra det uppenbart onda.

Vad är då att göra? Här visar det sig vilken fruktansvärd makt, som ligger i ordet. Ofta tiger människorna inför orättfärdigheten i världen. Men om någon talar, klart och öppet, så ligger det en otrolig kraft i ett sådant tal, just därför att det träffar en sjuk punkt, som är ömtålig för tryck. Det kan hända att ondskan backar inför blotta ordet, inför den klara bekännelsen. Men biter icke ordet, så måste en kristen människa försöka dra sig själv ut ur fördärvets nät: står hon i ett sammanhang, där hon har att välja på att göra det onda eller att – under personliga uppoffringar – dra sig tillbaka, t.ex. sluta en plats, så måste hon i förtröstan på Guds hjälp göra det senare. Enligt Lukas evangelium sade Kristus: »Om någon kommer till mig och han därvid ej hatar sin fader och sin moder och sin hustru och sina barn och sina bröder och systrar, därtill ock sitt eget liv, så kan han icke vara min lärjunge«. Ordet »hata« betyder i bibliskt språkbruk – här – just detta att icke välja en sak eller en människa utan skjuta den ifrån sig och i stället välja en annan. Därför kan Kristus säga: »Ingen kan tjäna två herrar, ty antingen kommer han då att hata den ene och älska den andre«. Med vårt språkbruk kunde man ju invända, att man ju inte precis behöver hata den ene herren och älska

den andre, men versen betyder bara: det kommer lägen, där man måste svika en herre och lyda en ty båda ställa krav på en samtidigt – på det sättet skall en kristen vara beredd att »hata« fader och moder och alla människor i omgivningen, det är: att sätta Guds vilja och Kristi befallning över alla människors vilja och befallning, om de skulle gå Guds vilja emot. I sådana tider består bekännelsen helt enkelt i att handla och leva efter Guds bud.

Det kan sålunda vara nödvändigt att i vissa, nästan olösliga, svåra lägen fly undan »världen«. Men ofta är ju även detta omöjligt. Man kan i regel icke så enkelt komma ifrån det onda att man bara lämnar det orättfärdiga sammanhanget. Man är invävd i den värld där det onda rasar. Det gäller ju t.ex. om somliga människors förhållande till sitt eget hem: de måste stanna i hemmet och uthärda, att någon form av uppenbar synd bor där och icke kan brytas – de får bära i kärlek på syndens bördor, såvitt möjligt utan att själva befläckas. Det gäller ju även om de kyrkor, som i våra dagar äro martyrkirkor: de kristna i dessa länder kunna icke lösa sig ut ur sitt folks sammanhang utan de få lida. Detta är korset. Korset är icke någonting fint och förändligt som en kristen människa själv kan fundera ut åt sig och lägga på sig och förädlas utav. Plågar hon sig med självalda lidanden, så ökas endast hennes högfärd och andliga inkrökt-het i sig själv. Korset kommer utifrån, det kommer ifrån »världen«. Bara man gör sin plikt, så kommer det. Det var romerska soldater, som ställde i ordning korset åt Kristus och fastgjorde hans kropp där. Något utav korset måste varje kristen smaka, stötar ifrån »världen« såsom förtal, smälek, utebliven framgång, icke det lättaste, otacksamhet och – kanske någon gång i vissa tider av förföljelse. Korset i denna vida mening kan drabba en kristen var hon går, på arbetsplatsen, i hemmet, i hela livets hårda strid, från barndomen till graven.

Alldeles borta ur en Kristens liv är således knappast någonsin Korset och striden. Bara man gör sin plikt, så kommer detta, ty det onda är ju alltid på något sätt närvarande i vårt liv och i vår värld och det kräves ständigt en handlingens bekännelse av oss. Vi får då bära vårt kors, i tålmod och utan lust att lägga det ifrån oss. Korset kommer visserligen ifrån »världen«, men det tvingar oss inte att göra något ont, att utföra något mot Guds befallning stridande utan korset, det är att lida något ont, lida en smärta, och detta skiljer oss icke från Kristus utan förenar oss tvärtom med honom; det gör oss delaktiga i hans öde på jorden. Han gick genom korsets natt in i uppståndelsens eviga rike. Dit drager och leder han var och en, som vill höra Honom till, var och en som tar emot Kristus i hans Ord, var och en som redligen strider för det som

rätt och gott är och utan fruktan tager sitt kors, som livsloppet lägger på hans axlar.

Ingen kan räkna skaran av bekännare, stridsmän och korsbärare, som genom tiderna utgjort den sanna kyrkan, Kristi kropp. Somliga har givit sitt liv i martyriet, andra ha burit sin börda i vardagens gråhet utan det stora martyriets glans. Ännu i denna stund, Julen 1943, finns båda dessa slag av kristna kämpar: vittnen till blods i kyrkans stora strid och vardagens hjältar, som dagligen övervinna sin egen misströstan. När den blodiga världshistorien gått till ända och uppståndelsens värld har trätt i dess ställe, då skall Kristus inför sin Fader samla dem alla. Då är stridens och korsets strid avslutad. Men ännu leva vi på jorden, där ondskan dagligen i skiftande gestalter ansätter oss, ännu får vi strida i mörkret, var och en för sig. Må vi då lyssna bakåt genom tiderna, lyssna på deras röster, som gått före oss, som tala i vår psalmbok, som bedja i den kristna församlingens skatt av levande böner! Må vi också sträcka oss framåt emot det goda och trygga målet för varje kristens levnadsfärd! Snart är också vi framme vid dödens och himmelens port. Denna världens storheter och alla jordiska makter störta omkull och bli till stoft, men Kristi välde är evigt. Den kristna församlingens lovsång genom alla sekler till sin uppståndne Konung har samlats i dessa ord: »Din kyrka glädes i ditt skygd¹, hon på ett hälleberg är byggd«. Amen.

¹ Sv. Ps. 162:2 i 1937 års psalmbok och 55:2 i 1986 års psalmbok.